

На основі наказу МОН № 1427, Державного стандарту та наявних методичних матеріалів, пропоную деталізовані критерії оцінювання з біології та хімії. Документ враховує три групи результатів природничої галузі, але **не вимагає** їх окремого маркування в журналі згідно з новими правилами.

Додаток до Положення про оцінювання «Критерії оцінювання результатів навчання з біології та хімії (5-9 класи)»

I. Загальні засади

1.1. Критерії розроблено відповідно до:

- Державного стандарту базової середньої освіти (постанова КМУ від 30.09.2020 № 898);
- Системи та загальних критеріїв оцінювання (наказ МОН № 722);
- Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 5-9 класів (наказ МОН № 1427).

1.2. Оцінювання ґрунтується на **п'яти інтегрованих показниках**: когнітивні процеси, навчальна діяльність, рівень самостійності, комунікація та взаємодія, частота вияву вмінь.

1.3. **Групи результатів** (ГР1, ГР2, ГР3) є методичним орієнтиром для планування, але **не виносяться в журнал** як обов'язковий елемент оцінювання згідно з наказом № 1427.

II. Критерії оцінювання з біології

ГР 1. Досліджує природу — планування, організація та проведення спостережень, експериментів, дослідів; фіксація, аналіз та опис результатів дослідницької діяльності

Рівень	Бали	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація	Частота вияву
Початковий	1–3	Розпізнає окремі біологічні об'єкти; називає прості факти з допомогою	Виконує частину завдань за зразком (наприклад, фіксує спостере	Потребує постійної допомоги вчителя на кожному етапі роботи	Відповідає на прості запитання; не бере участі в обговоренні	Ситуативно, епізодично

Рівень	Бали	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація	Частота вияву
		ю вчителя	ження в таблиці)			
Середній	4–6	Розуміє мету дослідження; описує хід спостереження за алгоритмом	Проводить спостереження за інструкцією; фіксує результати в таблицях/схемах	Виконує завдання за алгоритмом; періодично звертається по допомогу	Бере участь в обговоренні з допомогою вчителя; ставить уточнюючі запитання	Періодично; у типових ситуаціях
Достатній	7–9	Самостійно планує етапи дослідження; аналізує отримані дані; порівнює результати	Проводить експеримент/дослід за планом; інтерпретує результати; формулює висновки	Виконує дослідження самостійно в стандартних ситуаціях; за потреби консультується	Аргументує власні висновки; співпрацює в групі; презентує результати	Постійно; у знайомих ситуаціях
Високий	10–12	Самостійно формулює гіпотезу; критично оцінює результати; пропонує шляхи вдосконалення досліджу	Самостійно організовує дослідження; застосовує різні методи фіксації даних; робить обґрунтовані висновки	Повністю самостійний; ініціативний; пропонує власні ідеї для дослідження	Вільно дискутує; обґрунтовує позицію; залучає інших до співпраці	Постійно й упевнено в різних ситуаціях

Приклади завдань для оцінювання ГР 1 з біології:

- Лабораторна робота «Будова клітини під мікроскопом»
- Практична робота «Спостереження за поведінкою тварин»
- Дослідницький проєкт «Вплив освітлення на ріст рослин»

ГР 2. Здійснює пошук та опрацьовує інформацію — пошук біологічних даних у різних джерелах, аналіз, порівняння, критична оцінка інформації та її перетворення

Рівень	Бали	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація	Частота вияву
Початковий	1–3	Розпізнає інформацію в одному джерелі (підручнику)	Читає текст із розумінням; знаходить окремі факти за вказівкою вчителя	Потребує постійної допомоги вчителя для роботи з текстом	Відповідає на запитання «що?», «де?»; не аналізує	Ситуативно
Середній	4–6	Розуміє основний зміст тексту; відтворює інформацію за зразком	Знаходить потрібну інформацію в тексті/таблиці; перетворює текст у схему з допомогою	Виконує завдання за алгоритмом; потребує допомоги в складних випадках	Бере участь в обговоренні; висловлює думки з допомогою вчителя	Періодично
Достатній	7–9	Аналізує та порівнює інформацію з різних джерел; визначає головне й другорядне	Самостійно знаходить інформацію в різних джерелах; перетворює текст у графіки, діаграми, таблиці	Працює самостійно з типовими завданнями; критично оцінює надійність джерел	Аргументує власну думку; представляє інформацію в різних формах	Постійно в знайомих ситуаціях
Високий	10–12	Критично оцінює інформацію	Самостійно здійснює	Повністю самостійний;	Вільно дискутує; обґрунтовує	Постійно й упевнено

Рівень	Бали	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація	Частота вияву
		ю; розрізняє наукові факти та псевдонаукові твердження	пошук інформації; створює інформаційні продукти (презентації, інфографіку)	пропонує власні способи представлення інформації	ує достовірність інформації	

Приклади завдань для оцінювання ГР 2 з біології:

- Робота з текстами: порівняння інформації з підручника та науково-популярного джерела
- Аналіз статистичних даних про стан популяцій
- Створення інфографіки «Класифікація тварин»

ГР 3. Усвідомлює закономірності природи — розуміння та пояснення біологічних явищ, процесів, законів і закономірностей, застосування знань для розв'язання життєвих чи проблемних ситуацій

Рівень	Бали	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація	Частота вияву
Початковий	1–3	Розпізнає окремі біологічні терміни та поняття з допомогою вчителя	Наводить прості приклади за зразком	Потребує постійної допомоги для пояснення явищ	Відповідає на прості запитання «що це?»	Ситуативно
Середній	4–6	Пояснює основні біологічні поняття; розуміє суть простих процесів	Наводить приклади біологічних явищ; встановлює прості причинно-наслідкові зв'язки	Пояснює за зразком або з допомогою вчителя	Бере участь у діалозі; висловлює думки з допомогою	Періодично

Рівень	Бали	Когнітивні процеси	Навчальна діяльність	Самостійність	Комунікація	Частота вияву
Достатній	7–9	Пояснює біологічні закономірності; встановлює причинно-наслідкові зв'язки в природних системах	Застосовує знання для розв'язання типових навчальних проблем; аргументує власну позицію щодо екологічних питань	Самостійно пояснює явища в стандартних ситуаціях; робить узагальнення	Аргументує власну позицію; оцінює вплив людини на природу	Постійно в знайомих ситуаціях
Високий	10–12	Системно розуміє біологічні закономірності; прогнозує наслідки змін у природних системах	Застосовує знання для розв'язання життєвих і проблемних ситуацій; пропонує шляхи збереження довкілля	Повністю самостійний; ініціює обговорення екологічних проблем	Вільно дискутує; обґрунтовує особистий внесок у збереження довкілля	Постійно й упевнено

Приклади завдань для оцінювання ГР 3 з біології:

- Ситуаційне завдання: «Як зміниться екосистема лісу, якщо зникнуть хижаки?»
- Кейс: «Обґрунтуйте необхідність вакцинації»
- Дискусія: «Чи варто створювати заповідники?»

III. Критерії оцінювання з хімії

Для хімії групи результатів аналогічні природничій галузі з урахуванням специфіки предмета.

ГР 1. Досліджує природу — планування, організація та проведення спостережень, експериментів, дослідів; фіксація, аналіз та опис результатів дослідницької діяльності

Рівень	Бали	Характеристика для хімії
Початковий	1–3	Розпізнає хімічне обладнання (пробірка, штатив, спиртівка); виконує прості дії за зразком з допомогою вчителя
Середній	4–6	Виконує експеримент за інструкцією; дотримується правил безпеки; фіксує спостереження (зміна кольору, виділення газу)
Достатній	7–9	Самостійно планує хімічний експеримент; інтерпретує результати (рівняння реакції, висновки); дотримується правил безпеки
Високий	10–12	Самостійно пропонує експеримент для перевірки гіпотези; аналізує похибки; прогнозує результати; дотримується правил безпеки

Приклади завдань для оцінювання ГР 1 з хімії:

- Лабораторна робота: «Дослідження властивостей кислот»
- Практична робота: «Приготування розчину з заданою масовою часткою»

ГР 2. Здійснює пошук та опрацьовує інформацію — пошук хімічних даних у різних джерелах, аналіз, порівняння, критична оцінка інформації та її перетворення (зокрема з графічного виду в текст чи навпаки)

Рівень	Бали	Характеристика для хімії
Початковий	1–3	Розпізнає хімічні символи, формули, рівняння за зразком; знаходить інформацію в підручнику з допомогою

Рівень	Бали	Характеристика для хімії
Середній	4–6	Читає та розуміє хімічні тексти; знаходить потрібні дані в таблицях; застосовує формули за зразком
Достатній	7–9	Аналізує та порівнює хімічну інформацію з різних джерел; перетворює текстову інформацію на схеми, графіки, таблиці
Високий	10–12	Критично оцінює хімічну інформацію; розрізняє наукові факти та псевдонаукові твердження; створює інформаційні продукти

Приклади завдань для оцінювання ГР 2 з хімії:

- Аналіз даних з таблиці розчинності
- Інтерпретація графіків залежності швидкості реакції від температури
- Побудова схеми «Класифікація неорганічних сполук»

ГР 3. Усвідомлює закономірності природи — розуміння та пояснення хімічних явищ, процесів, законів і закономірностей, застосування знань для розв'язання життєвих чи проблемних ситуацій

Рівень	Бали	Характеристика для хімії
Початковий	1–3	Розпізнає хімічні поняття (атом, молекула, реакція); наводить прості приклади з допомогою вчителя
Середній	4–6	Пояснює основні хімічні закони (збереження маси, періодичний закон); складає прості рівняння реакцій за зразком
Достатній	7–9	Пояснює хімічні закономірності; встановлює причинно-наслідкові зв'язки в хімічних

Рівень	Бали	Характеристика для хімії
		процесах; застосовує знання для розв'язання типових задач
Високий	10–12	Системно розуміє хімічні закономірності; прогнозує перебіг реакцій; застосовує знання для розв'язання життєвих проблем (наприклад, добір мийних засобів)

Приклади завдань для оцінювання ГР 3 з хімії:

- Ситуаційне завдання: «Чому не можна змішувати різні мийні засоби?»
- Кейс: «Як зменшити кислотність ґрунту?»
- Розв'язання задач на обчислення за хімічними рівняннями

IV. Інструменти та методи оцінювання за групами результатів

Група результатів	Рекомендовані форми та методи оцінювання
ГР 1. Досліджує природу	Педагогічне спостереження, практичні та лабораторні роботи, дослідницькі проекти, звіти про дослідницьку діяльність, портфоліо, само- та взаємооцінювання
ГР 2. Здійснює пошук та опрацьовує інформацію	Аналітичні завдання (робота з текстами, таблицями, графіками), тестування, інформаційні проекти, підготовка презентацій, побудова графіків/діаграм
ГР 3. Усвідомлює закономірності природи	Ситуаційні завдання, тематичні кейси, дискусії, моделювання, творчі проекти, виготовлення лепбуків, тестування

V. Особливості визначення підсумкових оцінок

5.1. **Тематичне оцінювання** може здійснюватися шляхом узагальнення поточних оцінок та проведення підсумкової тематичної роботи.

5.2. **Семестрова оцінка** визначається на основі тематичних оцінок (або поточних, якщо тематичні відсутні) .

5.3. Групи результатів використовуються для **планування та аналізу**, але не виносяться в журнал як обов'язковий елемент згідно з наказом № 1427 .
